

Schoolportret Hoofdvaart College

Els Kuiper
Floris de Vries

oktober 2016

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Missie en uitgangspunten	4
3	Wat houdt de vernieuwing in?	6
4	Didactische en pedagogische keuzes	8
5	Werken aan 'andere' doelen en volgen van de ontwikkeling	10
6	Omgaan met differentiële leerbehoeften	11
7	Voorwaarden en mogelijke knelpunten bij de beoogde vernieuwing	12
	Bijlage 1: Vakmanschapsroute binnen het Hoofdvaart college	14
	Bijlage 2: Voorbeeld van een leertaak	15

1 Inleiding

Het Hoofdvaart College is een school voor mavo, vmbo-kader en vmbo basis-beroepsgericht. De school staat in Hoofddorp en heeft ongeveer 700 leerlingen. Het team bestaat uit 70 docenten, verdeeld over de verschillende niveaus en over onder- en bovenbouw. Momenteel is de school gevestigd in een wat verouderd schoolgebouw. Plannen voor nieuwbouw zijn in een vergevorderd stadium; men streeft naar een gezamenlijke locatie met het naastgelegen Nova College, een mbo-instelling waar veel contacten mee zijn. Op die manier wil men bereiken dat de vmbo-leerlingen de stap naar het mbo makkelijker kunnen maken én ook beter voorbereid zijn op het mbo.

De school heeft in het schoolplan 2013-2017 aangegeven op welke aspecten vernieuwing wenselijk/noodzakelijk is. Daarbij worden verschillende doelen genoemd (waaronder naast ondernemende vaardigheden en kwaliteiten ook persoonsvorming/socialisatie en ruimte voor talent) en manieren om de onderwijsleeromgeving in te richten (zoals werken met individuele laptops, activerend en betekenisvol onderwijs en ruimte voor talent). Binnenkort moet de school een nieuw schoolplan voor de periode 2017-2021 gaan maken.

De nadruk van het portret op het Hoofdvaart College ligt op ondernemende vaardigheden en kwaliteiten, als 'nieuw doel' dat de school gaat uitwerken in het kader van het project Toekomstgericht onderwijs. De gesprekken die zijn gevoerd waren daar dan ook op gericht: wat verstaat men ondernemende vaardigheden en kwaliteiten, waarom is van belang dit als 'speerpunt' te nemen, hoe denkt men dat dit in de praktijk vorm kan krijgen en welke randvoorwaarden spelen dan een rol?

Voor het schoolportret is gesproken met:

- Guy van der Meulen (schoolleider),
- Frank Gaarhuis (teamleider onderbouw),
- Marco van Wijngaarden (teamleider bovenbouw),
- en acht docenten onderbouw, tijdens een teamvergadering.

2 Missie en uitgangspunten

Het Hoofdvaart College is in 2014 gestart met een herprofilering van de school, in opdracht van het schoolbestuur. Aanleiding daarvoor was onder meer de concurrentiepositie van de school en de noodzaak om leerlingen beter voor te bereiden op een snel veranderende samenleving. Daarnaast was er de wens om meer te doen met de situering van de school vlakbij luchthaven Schiphol, wat veel kansen biedt om leerlingen te laten kennismaken met een scala aan werkvelden waarin zij wellicht later werkzaam zijn. Tegelijk stond de school in het schooljaar 2014 – 2015 voor de uitdaging om invulling te geven aan de vernieuwing beroepsgericht binnen het vmbo.

De schoolleider is destijds begonnen met het formuleren van een onderwijsvisie, geïnspireerd door de Kunskapsskolan in Zweden. Heel positief vindt hij daarin dat de docent meer de rol van begeleider krijgt en er meer nadruk komt te liggen op de eigen verantwoordelijkheid van leerlingen voor het leerproces. Gepersonaliseerd leren en maatwerk staan centraal, waarbij aan de hand van een kerncurriculum op maat gemaakte leerlijnen worden ontwikkeld. Daarnaast staat in die onderwijsvisie samenwerking centraal: zowel tussen docenten onderling, als tussen docenten en leerlingen en tussen leerlingen onderling.

In de wat verdere toekomst is een mogelijk schoolbreed ideaal dat docenten het leerproces van leerlingen gaan begeleiden, in plaats van sturen. Dat betekent ook dat docenten minder klassikaal leerstof aanbieden en ook minder gaan werken met vaste methoden. Leerlingen worden dan medeverantwoordelijk voor hun eigen leerproces, wat betekent dat vaardigheden als initiatief nemen en reflecteren op het eigen leren een grotere plaats moeten krijgen.

Eveneens voor de langere termijn is de wens om overgangsnormen los te laten en leerlingen niet zozeer van jaar naar jaar, maar van leertaak naar leertaak te laten werken. Vakdocenten blijven dan nodig, maar de begeleiding van de leerling vindt plaats door een bredere groep docenten. Om goed zicht te houden op de ontwikkeling van leerlingen moeten daartoe kleine teams van professionals worden geformeerd. Op die langere termijn zou niet zozeer het centraal examen maar een 'meesterproef' (waarin kennis en vaardigheden bij elkaar komen) centraal moeten staan in waar de leerling naartoe werkt.

Deze visie is als eerste uitgewerkt in de vernieuwde programma's beroepsgericht vmbo binnen de school waar in het schooljaar 2015-2016 in de 1^e klas mee gestart is. De door de eigen docenten geschreven programma's hebben als belangrijke pijler het werken in 'werelden van beroep': in aansluiting bij de werkgelegenheid in de regio Haarlemmermeer zijn zes werelden ontworpen waarbinnen via het aanbieden van authentiek en betekenisvol onderwijs leerlingen de in de betreffende 'wereld' vereiste kennis en vaardigheden kunnen verwerven. Dit zijn de werelden Service & Onderhoud, Transport & Logistiek, Handel & Commercie, Horeca & Toerisme, Sport & Veiligheid en Facility & Zorg. Het Hoofdvaart College kent sinds kort ook een Vakcollege Techniek waar de eerste twee werelden centraal staan.

In de achterliggende visie bij het 'werken met de werelden' staan de begrippen/leerdoelen 'ondernemerschap', 'ondernemende vaardigheden en kwaliteiten' centraal. Daarbij is binnen de school wel enig verschil van mening over de reikwijdte en inhoud van die begrippen. Voor de teamleider onderbouw betreft het praktische vaardigheden die nodig zijn om in deze tijd een bedrijf te starten of bij een bedrijf te gaan werken (zoals zelfstandig plannen, organiseren, presenteren,

verkopen). In de ogen van de schoolleider en de teamleider bovenbouw gaat het echter uitdrukkelijk niet alleen om die min of meer praktische vaardigheden. Ofwel: een ondernemende houding is niet 'je eigen onderneming beginnen'. Dat zijn ondernemersvaardigheden – geen ondernemende vaardigheden en kwaliteiten. Met oog op de veranderende arbeidsmarkt en een zich snel ontwikkelende samenleving ziet men meer generieke vaardigheden als een essentiële voorwaarde voor succes. Een goede 'ondernemer van de toekomst' is zelfstandig, pro-actief, flexibel en creatief, heeft probleemoplossend vermogen, kan goed samenwerken en goed reflecteren op het eigen handelen. Daarmee ligt er tevens een duidelijke relatie tussen de beoogde ondernemende houding en vaardigheden en het begrip 21^e eeuwse vaardigheden. Uiteindelijk wil de schoolleiding met deze vernieuwing(en) bereiken dat leerlingen goed voorbereid zijn op een bijdetijdse beroepsgerichte vervolgopleiding waarvoor dergelijke 'nieuwe vaardigheden' noodzakelijk zijn.

In de visie van de schoolleiding betekent de nadruk op ondernemende vaardigheden en kwaliteiten dat óók docenten en schoolleiding moeten beschikken over die ondernemende houding. Op die manier kan het een geïntegreerde attitude worden die model kan staan voor leerlingen. Voor de schoolleiding betekent dit bijvoorbeeld dat men streeft naar gespreid leiderschap: docenten krijgen op bepaalde gebieden eigen verantwoordelijkheden.

Hoewel nog niet helder op welke wijze is het de bedoeling dat de manier van werken zoals bij de werelden en de ondernemende vaardigheden die daarin centraal staan een vertaalslag krijgen naar de algemeen vormende vakken (zoals Nederlands, Engels, Economie, Wiskunde, Mens en Maatschappij en Biologie).

Belangrijke kanttekening bij de onderwijsvernieuwing is dat de praktijk van het 'werken in de werelden' voor de daarbij betrokken docenten duidelijk vorm krijgt, maar dat de achterliggende visie niet breed door hen wordt herkend. Bijvoorbeeld het begrip ondernemende vaardigheden en kwaliteiten leeft niet bij docenten (en ook niet bij alle teamleiders) en men kan daar ook niet zelf direct invulling aan geven. Dat betekent overigens niet zonder meer dat men de achterliggende visie niet deelt. Die visie lijkt vooral nog weinig besproken.

3 Wat houdt de vernieuwing in?

In de praktijk ziet het 'werken met de werelden' er als volgt uit: de leerlingen starten in leerjaar 1 met het kennismaken met de werelden. Alle leerlingen (basis, kader, gemengd/theoretische leerweg) volgen alle werelden, zowel de reguliere leerlingen als de leerlingen die zich hebben aangemeld voor het vakcollege. Het vakcollege biedt de leerlingen die vanaf het begin weten dat zij later een technisch beroep willen gaan doen de mogelijkheid in samenwerking met het mbo een versnelde route te volgen naar een eindexamen op het mbo. De leerlingen die de vakcollege route volgen en toch uiteindelijk niet verder willen binnen techniek kunnen na het eerste schooljaar besluiten niet meer verder te gaan in de twee technisch georiënteerde werelden (Service & onderhoud en Transport & Logistiek) en in te schuiven binnen 4 van de zes andere programma's van de werelden Handel & Commercie, Handel & Toerisme, Sport & Veiligheid of Facility & Zorg. Blijven de leerlingen binnen het vakcollege dan stromen de leerlingen uit in één van beide twee werelden van techniek. Naast de beroepsgerichte vakken (de werelden) volgen alle leerlingen in ieder geval de vakken: Nederlands, Engels, Wiskunde, Biologie en Economie.

Het 'werken in de werelden' is op dit moment vooral uitgewerkt in leerjaar 1 en 2. Het nieuwe beroepsgerichte programma is vanuit een kernteam/vakgroep van beroepsgerichte docenten ontwikkeld. Hierbij zijn keuzes gemaakt in de mogelijkheden van de leerlingen. Na de routes die de leerlingen kunnen volgen (structuur) is gekozen voor het invullen van het beroepsgerichte programma door het schrijven van verschillende leertaken. De leerling volgt in negen weken één module uit één van de werelden dat bestaat uit meerdere leertaken. De leerling doorloopt deze bij elkaar horende leertaken binnen negen weken. Alle leertaken van één module worden geëvalueerd door de leerlingen zelf, samen met de loopbaancoach. De loopbaancoaches hebben hiertoe allemaal een gerichte training gehad waarbij het werken met de gesprekscyclus centraal staat. Deze gesprekken zijn er op gericht de leerlingen meer inzicht te geven in het eigen leren, het werken met de leertaken te koppelen aan toekomstige opleiding en beroepskeuzes, en te komen tot nieuwe eigen leerdoelen. Het programma is afgesloten zodra de leerlingen alle bij een wereld behorende leertaken heeft gemaakt.

In de leertaken gaat het zowel om de beroepsinhoud als om het werken aan bijbehorende vaardigheden, waarmee de leerlingen worden voorbereid op een toekomstige beroepsloopbaan. Op elke leertaak worden specifiek ondernemende vaardigheden apart genoemd deze worden een vertaling van 21^e eeuwse vaardigheden naar de eigen type leerling en de eigen school als context. Gedacht kan dan worden aan: plannen en organiseren, evalueren, presenteren, zelfstandig leren, communiceren, onderzoeken en creativiteit. Bij elke leertaak is zichtbaar welke ondernemende vaardigheden centraal staan; dit wordt aangegeven op de taakkaart van de leerlingen.

De komende jaren zullen de leertaken voor leerjaar 3 en 4 worden ontwikkeld. Deze leertaken zullen vooral qua structuur hetzelfde blijven als in de onderbouw. Het grote verschil met de onderbouw is dat voor de leerlingen geldt dat zij dan reeds een keuze hebben gemaakt voor één van de uitstroom richtingen. De programma's zullen dan ook qua inhoud meer verdieping en uitdaging bieden. De programma's zijn beroepsgericht. Leerlingen in de mavo volgen in de TL uitstroomrichting geen beroepsvakken. De meeste leerlingen volgen echter de GL uitstroomrichting voor deze leerlingen geldt dat zij ook doorgaan in de vernieuwing beroepsgericht van het vmbo.

Met name de docenten van de praktijkvakken zijn op dit moment bij deze vernieuwing betrokken. Zij krijgen daarbij de ruimte om allerlei nieuwe initiatieven te ontplooien. Docenten zelf herkennen echter nog niet zo het 'andere doel' waar ze nu mee bezig zouden zijn binnen met name de werelden van beroep.

4 Didactische en pedagogische keuzes

Het werken met de werelden brengt bepaalde didactische keuzes met zich mee. Deels zijn die al realiteit, deels nog meer een plan. Ook als het beperkt wordt tot de smallere ondernemersvaardigheden, is daar nog niet een didactische uitwerking van. Wel wordt binnen die lessen gewerkt vanuit een breder pedagogisch-didactisch document. Het document geeft aan welk pedagogisch-didactisch handelen van de medewerkers mogen worden verwacht in en om de lessen, zoals actief reageren op ongewenst gedrag van de leerlingen, gebruik van ict binnen de lessen en o.a. differentiëren binnen de lessen.

Er is niet één beoogde manier van werken, maar een variatie van werkvormen afhankelijk van het precieze doel. Dat betekent bijvoorbeeld dat (leren) samenwerken zeker aandacht krijgt, maar altijd afgewisseld met individueel werken en leren omdat leerlingen daarin weer andere vaardigheden ontwikkelen. Er is nog geen uitgewerkt model waarin staat weergegeven wat dit betekent voor het handelen van docenten richting leerlingen. Het KED-model van de Kunskapsskolan zou een voorbeeld kunnen zijn. Dit model beschrijft het gehele onderwijsproces in alle onderdelen: rol docent, coach, de leerling, opbouw van het curriculum, omgaan met leerdoelen enz., alles gericht op gepersonaliseerd leren. De schoolleiding zet onder meer in op het stimuleren van de eigen professionaliteit van docenten, met oog op aanbieden van een onderwijsprogramma dat uitgaat van gepersonaliseerd leren en afgestemd is op en aansluit bij specifieke leerlingen.

Binnen de werelden is authentiek en betekenisvol leren het uitgangspunt, met een duidelijke link met de buitenwereld. Dat is immers de kern van de 'werelden': het gaat om werelden waar leerlingen later in de praktijk gaan werken en die deels ook fysiek dichtbij zijn (door de nabijheid van Schiphol).

De afspraak is dat docenten een combinatie van leermaterialen gebruiken: een deel uit een methode, een deel zelf ontworpen. Hierbij wordt gestreefd om de helft van het onderwijs aan te bieden op een traditionele wijze en de helft in een meer blended digitale omgeving.

Leerlingen werken aan de hand van leertaken waarin de onderliggende vaardigheden staan beschreven. De leertaken bestaan uit brede opdrachten waarbinnen veel aandacht is voor zelf plannen en organiseren. Docenten stimuleren leerlingen om eigen ideeën en creativiteit in te zetten. Zo worden leerlingen gestimuleerd door het maken van een Schipholspel. Dit spel zet leerlingen aan het denken over allerlei aspecten van Schiphol, ze hierbij zelf vragen op. Hiermee wordt samenwerking, verdieping en creativiteit aangesproken.

Ook bij de aanschaf van leermiddelen speelt de beoogde nieuwe manier van werken een belangrijke rol: gedacht kan bijvoorbeeld worden aan adaptieve digitale lesmaterialen waarmee leerlingen op hun eigen niveau en zelfstandig kunnen werken.

Als aanvulling op de lessen wordt gebruik gemaakt van peer support, waarbij leerlingen leren van elkaar. In pedagogisch opzicht is er aandacht voor de bewustwording van leerlingen bij het maken van keuzes en het nemen van de verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces. Dat gebeurt vooral in gesprekken met de mentor en met loopbaancoaches. Voor met name mentoren is dit echter nog weinig concreet.

Met betrekking tot de leertaken is de wens dat de AVO-docenten die leertaken schrijven, waarbij de vraag hoe men het eigen vak het beste kan laten aansluiten bij die leerling het uitgangspunt is. Daarbij worden ook digitale middelen ingezet. De schoolleiding zet nu vooral in op informeren van docenten over waar men mee bezig is, zodat op die manier gaandeweg vanzelf een cultuur ontstaat waarbij de AVO-docenten worden geënthousiasmeerd om dit te adapteren voor hun eigen onderwijs.

5 Werken aan ‘andere doelen’ en volgen van de ontwikkeling

De ‘andere doelen’ in het kader van Scholen van de toekomst zijn samen te vatten met het begrip ondernemingsvaardigheden. Daaronder vallen met name probleemoplossend vermogen, zelfsturing en creativiteit. De school heeft nog geen toetsen op deze gebieden, en vindt dat ook lastig vorm te geven. Het gaat om competenties die nog niet scherp zijn gedefinieerd en afgebakend, wat een voorwaarde is voor het ontwikkelen van een toetsmethode.

Wel wordt de voortgang en ontwikkeling van leerlingen bij het werken van de leertaken gevolgd aan de hand van gesprekken met loopbaancoaches die daar ook een training voor hebben gehad. Dat is dus een kwalitatieve meting waarbij een inschatting van die voortgang wordt gemaakt. Voor een kwantitatief instrument dat echt de voortgang in de tijd kan meten is nodig om een begrippenkader te ontwikkelen. Het moet binnen de school helder zijn wat er onder de verschillende vaardigheden wordt verstaan. Uit de verschillende interviews bleek dat er binnen de school anders wordt gedacht over de vaardigheden van de leerlingen. Er zijn o.a. andere opvattingen rond de ondernemersvaardigheden bij de teamleider onderbouw en de directeur en de teamleider handel verkoop van de bovenbouw. De eerste vat vooral ondernemersvaardigheden op als vaardigheden die nodig zijn bij het beroep van ondernemer, terwijl laatst genoemde vooral uitgaan van een houding die leerlingen moet hebben om ondernemend te zijn op verschillende gebieden van zijn of haar beroepsleven. Binnen de interview kwam duidelijk naar voren dat er behoefte is aan duidelijk meetinstrumenten die nu nog ontbreken.

Wat betreft het volgen en ‘meten’ van het handelen van docenten op het gebied van ondernemingsvaardigheden is interessant dat de schoolleiding daarvoor een vragenlijst heeft ontwikkeld voor docenten. Die is nu eenmaal afgenomen en wordt ook herhaald, zodat die vaardigheden meer gaan leven voor docenten én zij kunnen zien hoe ze daar zelf op scoren. De schoolleiding wil hiermee docenten aan het denken zetten over de mate waarin zij zich ondernemend opstellen ten opzichte van problemen die zich voordoen. De vragen uit de vragenlijst gaan hierbij vooral over innovatieve manier van handelen, leerlingen bijvoorbeeld anders laten denken. Zelf verbindingen leggen tussen collega's die samen een probleem op het gebied van bijvoorbeeld ondersteuning van de leerlingen oppakken.

6 Omgaan met differentiële leerbehoeften

De aard en invulling van de vernieuwing krijgt inkleuring omdat de school een vmbo is: het onderwijs heeft (behalve bij vmbo-t) toch meer een praktische invulling, gericht op beroepsvoorbereiding. Dat heeft gevolgen voor de doorvertaling richting concrete onderwijsprogramma's. Tegelijkertijd is de uitdaging om het daarmee niet té smal en praktisch te maken, waardoor het generieke karakter onvoldoende naar voren komt.

In het algemeen vindt men het nog wat vroeg om nu al uitspraken te doen over hoe de nieuwe manier van werken uit gaat pakken voor verschillende groepen leerlingen. Er zijn vanzelfsprekende verschillen tussen bijvoorbeeld leerlingen aan de bovenkant van vmbo-t en de onderkant van vmbo-basis – dat betekent dat finetunen altijd nodig zal zijn. Vmbo-t leerlingen zijn door hun niveau bijvoorbeeld al eerder actief en ondernemend. Zeker in de beroepsgerichte leerweg zijn de leerlingen 'doeners' die makkelijker leren aan de hand van concrete, praktische voorbeelden. Eén van de manieren om daarmee om te gaan is om leerlingen vanaf jaar 1 te socialiseren in de beoogde richting: dat is het moment waarop ze de school binnenkomen.

Daarnaast hebben leerlingen ook los van het niveau verschillende leerbehoeften. Ook zijn er verschillen tussen leerlingen in hoeveel vrijheid ze aankunnen en de moeite die ze hebben met het zelf nemen van de regie. Ze verschillen ook qua persoonlijkheid en 'aard': de ene leerling pakt makkelijk dingen aan, de ander wil misschien wel maar durft niet goed. Dat is iets om dan oog voor te hebben en te stimuleren. Belangrijk is dan om bijvoorbeeld goed te letten op de samenstelling van groepjes leerlingen, zodat die ook elkaar kunnen ondersteunen. En een goed inhoudelijke basis, gecombineerd met praktische werkgerelateerde opdrachten kan deze leerlingen ook helpen hun doelen te behalen.

Motiverend van individuele leerwegen kan zijn dat leerlingen versneld uit kunnen stromen naar het mbo. Dat biedt dus juist kansen op gebied van differentiële leerbehoeften. Wel is daarvoor nodig dat docenten samenwerken met zowel mbo als het werkveld, waarbij alle actoren een gedeelde verantwoordelijkheid hebben.

Voor diegenen binnen de school die uitgaan van het smallere begrip ondernemersvaardigheden, biedt dat begrip juist mogelijkheden voor differentiëren tussen leerlingen. Zij kunnen zich specialiseren op een specifiek aspect of een specifieke rol (bijvoorbeeld planner of verkoper). Zo kun je aan verschillen tussen leerlingen tegemoet komen.

7 Voorwaarden en mogelijke knelpunten bij de beoogde vernieuwing

Een echt breed 'uitrollen' van de ondernemingsvaardigheden door de héle school, en niet alleen in de meer praktisch georiënteerde vakken is nog een 'stip aan de horizon'. De beoogde vernieuwing richting een 'ondernemende school met ondernemende leerlingen' staat en valt met het vermogen van docenten om die vernieuwing te realiseren. Daarvoor is minimaal nodig dat docenten die vernieuwing herkennen en (willen) dragen. Dat draagvlak is in de ogen van de schoolleiding echter nog niet bij iedereen aanwezig. Docenten doen wel degelijk dingen op deelaspecten, zoals het maken van opdrachten binnen een digitale leeromgeving, maar niet zozeer vanuit een gezamenlijk gedeeld idee van wat ondernemingsvaardigheden inhouden, waarom die belangrijk zijn en hoe daaraan gewerkt kan worden. Ook handelt men zelf nog niet voldoende proactief.

De school scoort momenteel hoog op professionaliteit maar lager waar het gaat om samenwerken binnen de school en elkaar aanspreken en stimuleren. Dat wil de schoolleiding zeker meer stimuleren, door mogelijkheden te creëren om buiten sectieverband samen te werken, bijvoorbeeld in kleinere teams die met een specifiek onderwerp bezig gaan. Daarvoor is wel nodig dat docenten het onderling eens zijn over gewenste richting, dat is nu nog niet altijd het geval. In de praktijk belemmert dat die collegiale samenwerking.

De schoolleiding stimuleert docenten om buiten de school activiteiten te ondernemen, met name met oog op het verbinden van school en nabije samenleving: bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk en de avo-docenten te betrekken bij stagebezoeken.

Het 'werken in de werelden' wordt op dit moment vooral gehinderd door het nog heel traditionele schoolgebouw. Dat gebouw nodigt uit tot klassikaal en docentgestuurd onderwijs en kent weinig mogelijkheden om nieuwe onderwijsvormen uit te proberen. Dat gaat veranderen omdat de school weg moet uit het huidige gebouw. Bij het maken van plannen voor de renovatie/nieuwbouw wordt sterk gedacht vanuit een vernieuwend onderwijsconcept: welk gebouw heeft de school dan nodig? Er zijn gesprekken gaande met het naastgelegen Nova College (mbo) voor een gezamenlijk gebouw. Voor de schoolleiding heeft het ideale schoolgebouw een verbinding met het mbo zodat leerlingen vanzelf kennismaken met het mbo en de overgang klein is. Met name in de onderbouw moet het een open en transparant gebouw zijn wat uitnodigt tot samenwerken – ook richting docenten. Er moeten instructieruimtes zijn waarin aan een kleine groep instructie-op-niveau wordt gegeven. Daarnaast zijn er ruime open ruimtes nodig waarin leerlingen zelfstandig werken aan leertaken (in de vorm van dag- en weektaken), met begeleiding van de docent.

Onder meer de wens om docenten veel meer zélf lesmateriaal te laten ontwikkelen betekent een extra taak en dus extra werkdruk. Ook de wens om iedereen bij de ontwikkelingen te betrekken en de tendens van 'gespreid leiderschap' brengen extra werk met zich mee. De schoolleiding ziet dan ook als mogelijk knelpunt bij de onderwijsvernieuwing dat de werkdruk van docenten teveel zal toenemen. Dat betekent dat belangrijk is om een afweging te maken: niet teveel keuzes tegelijk en duidelijke prioriteiten stellen. In het verleden is dat anders geweest: teveel vernieuwing zonder oog voor beperkingen.

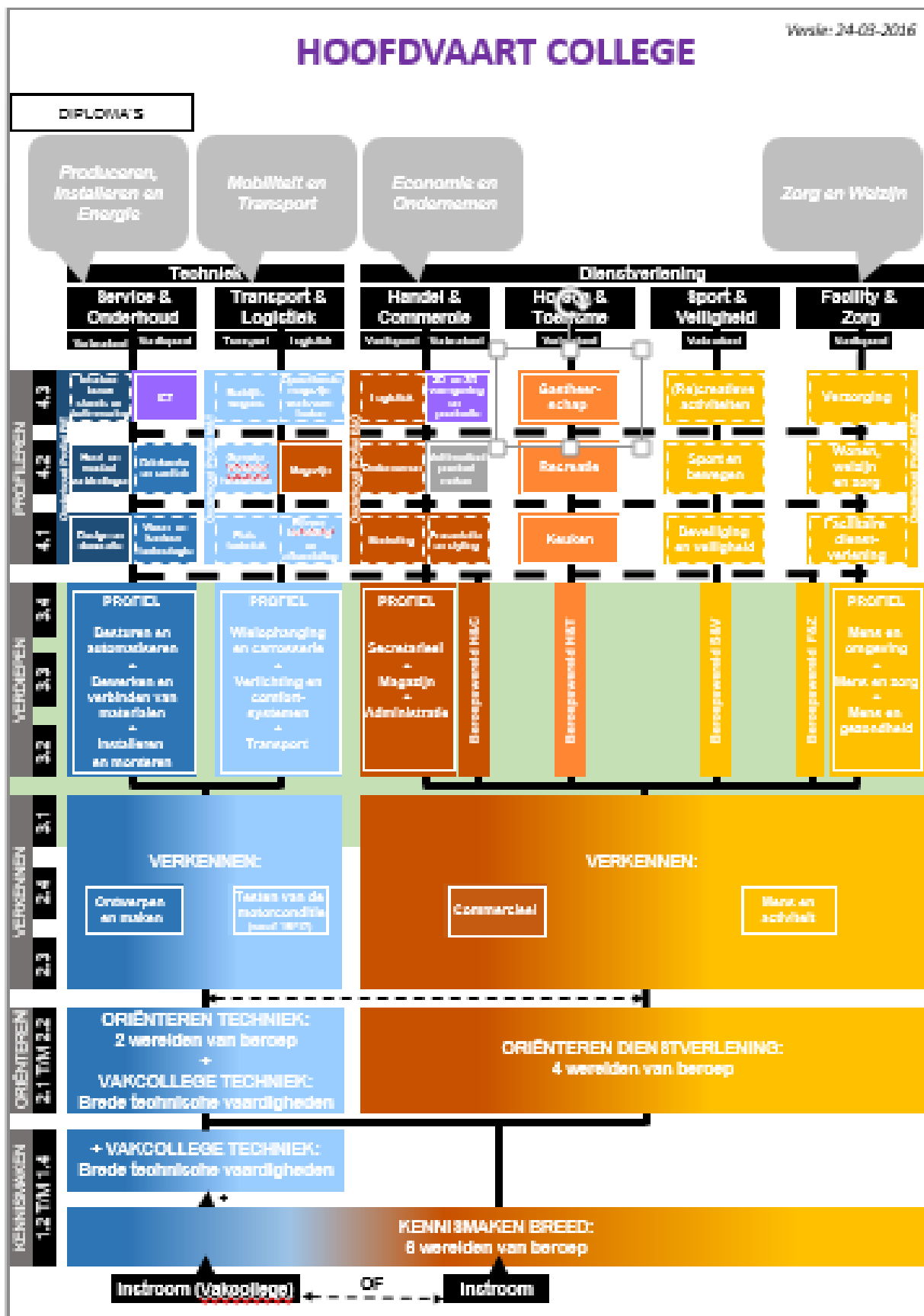
Een heel praktische beperking is van logistieke aard: in het huidige roosterprogramma is het alleen mogelijk om klassen in te roosteren, niet (anders samengestelde) groepen. De school oriënteert zich

daarom op een nieuw roosterprogramma. Dan wordt bijvoorbeeld werken buiten de klassikale context en werken in niveaugroepen makkelijker te organiseren.

Er is sprake van spanning tussen vernieuwend werken en eisen van onder meer inspectie: die let vooral op scores en rendementen. De school probeert daar realistisch mee om te gaan: het is nu eenmaal een gegeven, en leidt soms tot strategische keuzes die niet zonder meer in lijn zijn met het onderwijsconcept dat men voor ogen heeft. Een voorbeeld is zitten blijven: soms moet men toch zeggen dat er in een bepaald jaar niet meer dan een x aantal leerlingen kan blijven zitten. Tegelijkertijd ligt daar voor de schoolleiding ook de mogelijkheid om de discussie te openen richting het beoogde onderwijsconcept, door bijvoorbeeld aan de orde te stellen waaróm men leerlingen eigenlijk laat zitten.

Alle toekomstplannen samen vereisen wel nieuwe wetgeving, waar goed hoop op is door de experimenten die gaande zijn met samenwerking van vmbo's en mbo's. Een 'maatwerkdiploma' staat recent weer in de belangstelling, maar vergt nog wel een veranderslag en vertrouwen vanuit de overheid. De school verwacht wel dat op wat langere termijn het systeem van centrale toetsing en eindexamens zal komen te vervallen omdat de tendens in de samenleving is richting gepersonaliseerd leren en maatwerk. Daar staat de huidige toetspraktijk haaks op.

Bijlage 1: Vakmanschapsroute binnen het Hoofdvaart college

Bijlage 2: Voorbeeld van een leertaak met hierin benoemd de ondernemende vaardigheden.

LEERTAAK NR. 3

HANDEL & COMMERCIE—HORECA & TOERISME

Mini kids

Leerplek:

- Lokaal

Werkvorm:

Link met:

- ICT
- Nederlands
- Economie
- Toerisme

Inleiding

In deze leertaak ga je het programma voor de kidsclub verwerken in een presentatie. De presentatie die volgt noem je een **elevator pitch**.

Werkwijze

- Zoek op internet uit wat een elevator pitch is. En waar deze aan moet voldoen.

Weet je het nu? Dan kun je door met de volgende stap. Is het nog een beetje onduidelijk? Vraag de docent om een toelichting.

- Maak een PowerPoint waarin jullie je programma presenteren. Zorg voor overtuigingskracht!!
- Mail de PowerPoint naar de docent.
- Presenteer het programma aan de klas. Per groepje heb je maximaal 3 minuten de tijd om je verhaal te presenteren.
- Pas eventueel je programma aan op basis van de feedback van de klas en/of de docent
- Evalueer hoe de opdracht verliep. Wat ging er goed, wat kon beter (Tips&Tops)

Leerdoelen:

- Je kunt werken met PowerPoint
- Je kunt een presentatie geven
- Je kent het begrip elevator pitch

Ondernemende vaardigheden:

- Samenwerken
- Evalueren
- Presenteren
- Communiceren
- Onderzoeken
- Creativiteit

Ondernemende kwaliteiten:

- Marketing
- Ondernemend handelen

Resultaat gecheckt door:

Functie: leerling/medeleerling/docent/anders

Goed gedaan (product)					
Waar let je op?	Waar moet het aan voldoen?				
PowerPoint	Bevat correct taalgebruik. Is aantrekkelijk. Bevat voldoende informatie.				
Programma	Spreekt de titel aan? Sluit het thema aan? Is het origineel?				
Totaalbeeld					

Goed gedaan (proces)					
Waar let je op?	Waar moet het aan voldoen?				
Creativiteit	Denkt de groep out of the box				
Presenteren	Goede taakverdeling heldere communicatie, overtuigingskracht				
Samenwerken	Heeft iedereen een even groot aandeel in de opdracht				
Totaalbeeld					

Top & Tip: